

Toni Figuera

De vegades em passa que, quan se'm dona la possibilitat de reflexionar sobre qualque tema particularment estimat - el cine, per exemple- em descobreix avançant a les palpentes entre la inextricable teranyina dels meus propis pensaments sense saber de cert fins on arribaran a dur-me les meves pròpies passes. Sobretot ara que m'he decidit a anotar en veu alta algunes puntualitzacions sobre la meua relació amb el cine, com a

entre la retícula de la pàgina sense contaminar encara per l'escriptura, aquella "fluència" del temps -personal, cinematogràfic, literari, històric- que ho xopa tot de provisionalitat? ¿Com despertar en un mateix i en qui ho llegeixi- si es dona el cas que algú llegeix això -la mateixa inesborrable emoció a què es creu haver arribat de vegades, en qualitat de lector o espectador, davant algunes obres privilegiades: un poema com "Piedra de sol" d'Octavio Paz, una fotografia

Niro, i en demanar a un vell amic, al qual li costa reconèixer, què ha estat fent durant tot aquest temps, li contesta: "Anar a jeure prest".

Aquesta és també la casta de resposta amb què acostum a excusar-me -metafòricament, és clar- d'uns anys ençà quan algun dels meus amics més fidels -pocs però constants- m'interroguen sobre els motius perquè ja no se'm veu normalment en el cine els vespres -la darrera sessió sempre va ser la meua preferida per raons segurament subconscients: la llum del dia copejant la meua retina en sortir d'una sala fosca suposava una mena de flagrant violació intolerable del meu dret a la intimitat-: "Perquè me'n vaig a jeure prest". I després d'una resposta tant tallant, qued tan ample. I, a pesar de tot, aviat torn sobre la meua pròpia resposta per replantejar-me-la. Perquè els qui com jo acostumen a digerir una quota de pantalla gairebé diària durant més d'un quart de segle, ¿quins arguments o només prejudicis haurà alimentat amb l'edat per acabar sent finalment imperdonablement infidel a la seva doble condició de cinèfil i cinèfag recalçant? ¿Que potser ha minvat amb el transcurs dels anys la que va ser -al costat de les dones i els llibres, com volia François Truffaut- una de les meves tres inconfessables, i mai del tot suficientment confessades, passions? ¿És possible que aquest "també jo me'n vaig a jeure prest" signifiqui que jo hagi acabat, com els passa a tants d'altres, per cedir a la temptació de substituir el vell ritual -més que no hàbit- de viatjar a l'Arcàdia cada nit -Cabrera Infante dixit-, per l'altre, tan familiar i domèstic, de quedar subliminalment enganxat al vídeo o a la tele per veure les velles pel·lícules en blanc i negre, de quan el cine encara era un art nou i amb futur, i no això en què la modernitat l'ha convertit: una aposta tecnològica projectada al buit i de la qual han exclòs o escamotejat el present?

Alguna cosa de tot això deu haver influït en la meua decisió - no sé si

espectador, al llarg d'aquests darrers anys; i m'adon que amb el pas dels dies, a mesura que aquest article pren forma, avança per viarans aliens als que havia previst. Com si el pas del temps acabàs per imposar-me les seves exigències i transformàs l'article en qüestió en tot un repte o desafiament per la meua limitada capacitat de resposta.

Sólo lo fugitivo permanece y dura, que deia Quevedo. Així, doncs, ¿com pretendre retenir en poques línies,

de Brassai, o un film com *El río* de Jean Renoir?

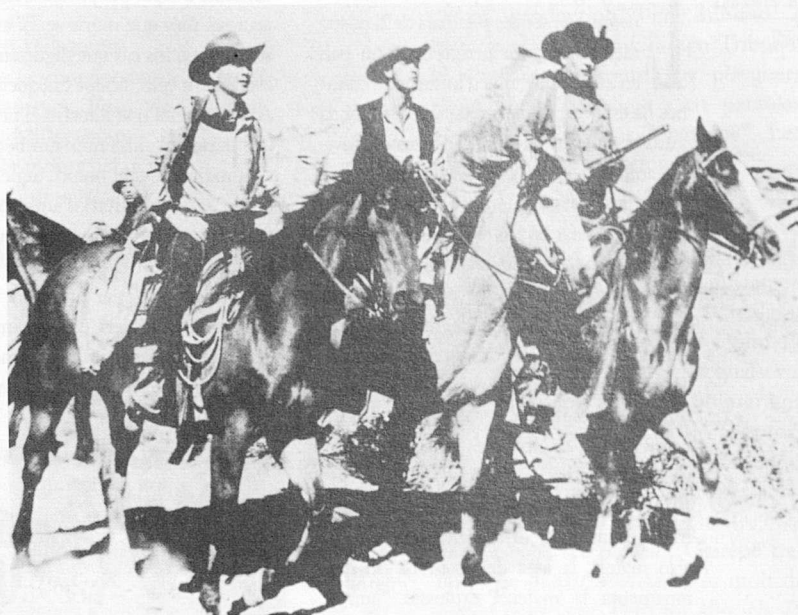
En aquest punt, i com si es tractàs de passar algunes pàgines de la meua vida, em ve a la memòria una significativa escena de *Érase una vez en América*, l'única pel·lícula vertaderament gran en la discutible filmografia del malaguanyat Sergio Leone, en la qual, en tornar al populós barri de la seva infantesa i adolescència -després de molts d'anys de no ser-hi- el personatge que interpreta Robert de

Deborah Kerr: El meu marit me n'ha parlat molt de vostè, sergent; diu que és molt eficient.
Burt Lancaster: Sí, senyora.

transitòria o definitiva- de recloure'm als meus quaters d'hivern casolans per llançar-me a la cerca i captura d'antigues imatges -inapreciable botí de doblons d'or que ni tan sols John Silver hauria somiat- que em refermin en la idea de no abdicar encara de la meua inveterada obsessió de cinemàniac. Ja que el 90% del que actualment m'ofereixen les sales fosques és pura quinca-lla. I per això mateix confés que la meua relació personal amb el cine d'avui està sota mínims, ja que, com una amant despistada i traïdora, disfruta clavant-me cops baixos que em solen deixar *groggy* un quart d'hora després d'haver començat la projecció.

Del 10% restant que pot salvar-se de la crema -autèntic salvavides pel naufrag-, en parlaré més endavant. Però dins aquest 90% -em produeixen coïssor les estadístiques, tot i que ara les faig servir- a què ara em referesc, acostum a distingir dos grans blocs o apartats, igualment menyspreables tots dos: el que només es refia dels anomenats “efectes especials”, eufemisme que amaga el penós procés de “clonació” mecànica d'imatges suposadament “espectaculars” que no podran substituir mai l'eficàcia artesanal i la passió narrativa d'abans, per molt que s'hi encaparrin (n'hi ha prou, en aquest sentit, de comparar l'actual cine d'aventures de l'estil “guerra de les galàxies” o “Indiana Jones” amb les estimulants circunnavegacions aventureres de l'estil *El mundo en sus manos*, *Los vikings* o *20.000 leguas de viaje submarino* per comprovar la distància abismal que hi ha entre tots dos tipus de propostes). En aquest sentit, l'única excepció a la regla que ara record és *Tiburón* de Steven Spielberg, que no només segueix semblant-me la millor obra del seu autor, sinó absolutament modèlica pel que va tenir de *revival* d'aquell esperit saludablment èpic -i irònic- dels títols ressenyats més amunt, sobretot si pensam que el material pseudoliterari del qual partia era de qualitat ínfima.

Per una altra banda, topam amb un altre bloc de pel·lícules que ens ratifiquen en

la idea que un tant per cent molt elevat de cine actual -i no només del nord-americà- està rodat i muntat seguint les més suades i vulgars fórmules dels telefilms. ¿Serà tot això un presagi del que li espera al cine com a art en el futur quan viatgi -com anticipà Romà Gubern- atrapat entre l'escena i el laberint de l'actual revolució icònica de la realitat virtual i les pistes d'Internet?

Tornem al començament, però, al “jo me'n vaig a jeure prest” del personatge de Leone amb què m'identific. Confés que vaig deixar de vetlar -cinematogràficament parlant- quan em vaig tèmber que el darrer film memorable que recordava era *Dublineses* de John Huston, aquell doblement escarrufador testament, en la seva cristal·lina nitidesa, de qui es va disposar a acomiadar-se definitivament del món i de la vida, no “a llibre obert” sinó a “tomba oberta”. I retrocedint encara una mica més en el temps tan sols puc entrellucar semblants fulgors de mestria a *Blade Runner* de Ridley Scott, aquella també absorbent i percutint obra mestra sobre els començaments del segle que ve; aquella demolidora autoconfirmació de la nostra, a la

vegada, entranyable i indefensa condició de “replicants” en què, d'ençà d'Adam i Eva, hem anat convertint-nos els humans, enfonsats en l'oblit com una taca de pols en el fangar de la història.

“¿Que no s'han vist bones pel·lícules en els darrers deu o dotze anys? Quina exageració!”, exclamen un punt irritats els meus amics. “Per descomptat que sí”, contest pensatiu i capriu. Fins i tot estic disposat a admetre que, tot i que són infinitament molts menys que no les que tots desitjaríem, són afortunadament moltes més que no les que incloc en el meu limitadíssim recompte personal. I és que -què voleu que us digui?- en tot el cine d'aquesta darrera dècada, llevat de comptades excepcions, not a faltar una condició *sine qua non* del bon cine de sempre: saber col·locar la càmera a l'alçada de la mirada humana (sobre qüestió tan simple i a la vegada tan complexa, ha escrit crítiques memorables a les pàgines de “El País” Angel Fernández-Santos sobre films, entre d'altres, com *Centauros del desierto* de John Ford, *Desru Uzala* d'Akira Kurosawa o *La mirada de Ulises* de Theo Angelopoulos). ❖

D.K.: A què atribueix la seva eficiència, sergent?

D.L.: Vaig néixer llest, simplement.

D.K.: Una gran qualitat. Bé, adéu sergent.
De aquí a la eternidad, de Fred Zinnemann.